

ผ้าผูก บ้านตัว

ตำบลบ้านตัว อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

คำนำ

ผ้าผูกบ้านตัว เป็นข้อมูลที่ผู้เขียนและทีมงานสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้จัดทำขึ้นจากการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนและประชาชนได้รับรู้ถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบัน

ทั้งนี้ ผู้เขียน และคณะผู้จัดทำ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้สนใจทั้งหลาย นำองค์ความรู้นี้ไปเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเล็งเห็นถึงคุณค่าของผ้าผูกบ้านตัว

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
วัตถุประสงค์	๑
ขอบเขต	๑
เป้าหมาย	๑
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑
ประวัติตำบลบ้านดัว	๒
- ประวัติความเป็นมา	๓
- ลักษณะของภูมิประเทศ	๓
- การปกครอง	๔
- ประชากร	๔
- สถานที่ตั้ง	๕
- อาณาเขตติดต่อ	๕
- อาณาเขต	๕
ผ้ามุกบ้านดัว	๖
- ประวัติผ้ามุก	๖
- ตำนานผ้ามุก	๖
- ต้นกำเนิดการเกิดกลุ่มสตรีทอผ้าผ้ามุก	๗
- เอกลักษณ์ จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ผ้ามุก	๘
- อุปกรณ์การทอ	๑๐
- วัตถุดิบและส่วนประกอบ	๑๐
- ลักษณะของเครื่องมือทอผ้า	๑๘
- ขั้นตอนการทอผ้ามุก	๒๒
- เทคนิค/เคล็ดลับในการผลิต	๓๒
- ชนิดของผ้ามุก	๓๔
- แหล่งจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย	๔๔
ความสัมพันธ์กับชุมชน	๔๗
การมีส่วนร่วมของชุมชน	๔๗
แผนที่กลุ่มทอผ้ามุกบ้านดัว	๕๐

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
แนวทางการนำไปปฏิบัติใช้	๕๑
ข้อเสนอแนะ	๕๑
บรรณานุกรม	๕๑
ภาคผนวก	๕๓

องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม
เรื่อง ผ้าหมักบ้านตัว
ตำบลบ้านตัว อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการเสาะแสวงหา รวบรวม จัดเก็บความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์ เกี่ยวกับผ้าพื้นถิ่น อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์
๒. เพื่อจัดทำเป็นเล่มองค์ความรู้สำหรับเผยแพร่ให้แก่เยาวชนและผู้ที่มีความสนใจศึกษาเรียนรู้

ขอบเขต

รวบรวมข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรม เกี่ยวกับผ้าพื้นถิ่น อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการศึกษาที่มา รูปแบบและขั้นตอนการทอผ้าหมัก ผ้าพื้นถิ่นที่มีลวดลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ ของอำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่านี้ต่อไป

เป้าหมาย

จัดเก็บข้อมูลทางด้านวัฒนธรรม เรื่อง ผ้าหมักบ้านตัว ตำบลบ้านตัว อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อการประยุกต์ใช้งานให้เป็นระบบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ข้อมูลทางด้านวัฒนธรรม เรื่อง ผ้าหมักบ้านตัว ตำบลบ้านตัว อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่เป็นระบบ
๒. ได้สืบสานและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เกี่ยวกับผ้าพื้นถิ่น อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ และนำองค์ความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่สู่ชุมชนสาธารณะชน
๓. ได้องค์ความรู้สำหรับนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอน

ประวัติตำบลบ้านตัว

ประวัติความเป็นมาของตำบลบ้านตัว (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตัว) ไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่า เริ่มต้นถิ่นฐานมาตั้งแต่เมื่อใด แต่คาดว่าไม่ต่ำกว่า ๕๐๐ ปี จากการที่เล่าสืบต่อกันมาว่า มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้อพยพมาจากเวียงหรือกรุงศรีสัตนาคนหุตลงมาทางใต้ มาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ทำไร่นาอยู่ที่พุทธรักษาเวียง อำเภอกุฉิเยว จังหวัดชัยภูมิ และได้อพยพติดตามกันมาเรื่อยๆ ทุกปี ทำให้ผู้คนมากขึ้น ทำให้ที่ทำกินลดน้อยลง และเป็นที่ให้อพยพต่อไปอีกโดยข้ามเทือกเขามาทางทิศตะวันตก เพื่อแสวงหาที่ทำกินต่อไป จึงได้พบผืนแผ่นดินอันอุดมสมบูรณ์มีแม่น้ำและพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูก จึงได้ตั้งถิ่นฐานขึ้นครั้งแรกที่บ้านท่าช้าง สันนิษฐานว่าคงเดินทางด้วยขบวนช้างเป็นจำนวนมาก จึงได้สร้างวัดท่าช้างขึ้น และปัจจุบันมีรูปช้าง ๒ ตัว ตรงทางเข้าประตูวัดท่าช้าง ต่อจากนั้นก็มีความมากขึ้นทำให้ที่ทำกินลดน้อยลงอีก ก็จึงได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานขึ้นอีกเป็นครั้งที่ ๒ สันนิษฐานว่าคงมีป่าตัว(ต้นตะแบกหรือเรียกว่าต้นเปลือย)อยู่เป็นจำนวนมาก และเมื่อจัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นมาแล้ว จึงเรียกว่า **บ้านตัว**

หลักฐานอ้างอิงว่าคนบ้านตัวบรรพบุรุษร่วมกับคนไทยกับพุทธรักษาเวียง ซึ่งอพยพมาจากเวียงจันทน์ ด้วยการพูดสำเนียงเดียวกัน เช่น อีเปียง อีหยัง ปีสัง หมากผาง เหมือนกัน และการสร้างวัดก็ได้สร้างวัดศรีภูมิ ชาวบ้านเรียกว่าวัดใหญ่ในสมัยนั้น สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๒๓๐ ก็ได้พระภิกษุจากเวียงจันทน์มาเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก จะเห็นได้ว่าจากถาวรวัตถุคือเจดีย์ ซึ่งสร้างจากศรัทธาชาว เวียงจันทน์บรรจุอัฐิของพระครูชาหลักคำ(น้อย) อันเป็นธรรมเนียมสมณศักดิ์ ซึ่งปรากฏอยู่ที่วัดศรีภูมิหรือวัดใหญ่ ต่อมาก็มีพระน้องชายชื่อพระครูสังฆราชตามมาจึงได้ไปสร้างวัดได้ขึ้นอยู่ติดกันกับวัดใหญ่ และมีการสร้างโรงเรียนขึ้นโดยใช้ชื่อโรงเรียนว่าโรงเรียนสังฆราชบำรุง สมัยนั้นเดิมตำบลบ้านตัวเป็นตำบลห้วยไร่ จากหลักฐานอ้างอิงว่ามีผู้ปกครองเป็นกำนันคนแรก คือ

กำนันธรรมกิจ ตำบลห้วยไร่ บ้านท่า หมู่ที่ ๘ ปัจจุบัน

กำนันจิน ตำบลห้วยไร่ บ้านตัว หมู่ที่ ๓ แยกปัจจุบัน

กำนันเสื่อ ตำบลห้วยไร่ บ้านใต้หมู่ที่ ๓ ปัจจุบัน

กำนันขุน สร้อยทอง ตำบลห้วยไร่ บ้านทุ่งหมู่ที่ ๔ ปัจจุบัน

กำนันทอง พลกัณฑ์ ตำบลห้วยไร่

กำนันทะ บ่องพัง ตำบลห้วยไร่ ก็ได้แยกการปกครองออกเป็นตำบลบ้านตัวได้แต่งตั้ง

กำนันพั้ว บ่องพัง เป็นกำนันตำบลบ้านตัวคนแรก

(เดิมตำบลบ้านตัวเป็นตำบลห้วยไร่ ต่อมาได้มีการแบ่งเขตด้วยลำห้วยของแก่น ก็เลยให้ตำบลห้วยไร่อยู่ทางเหนือ ทิศใต้เป็นตำบลบ้านตัว) กำนันคนต่อไปคือ

กำนันเฉลียว คำคุณ

กำนันสุพรรณ สารีคำ

กำนันจันทร์ โสตา

กำนันบรรจบ ศรีทนานนท์

กำนันหลักทรัพย์ คำโถม (คนปัจจุบัน)

ประวัติความเป็นมา

สถานที่ตั้งของตำบลบ้านดัว ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ มีชื่อว่า บ้านดัว จากการสืบประวัติเล่าต่อกันมาได้ว่า ชาวไทยกลุ่มหนึ่งได้อพยพจากนครเวียงจันทน์หรือกรุงศรีรัตนคนहुต ลงมาทางใต้มาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ปลูกสร้าง ทำไร่นา บ้านพุทพาเวียง อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ และได้อพยพต่อกันมาเรื่อยๆ ทำให้ที่ทำกินน้อยลงจึงเป็นเหตุให้ชาวไทยกลุ่มนี้ อพยพต่อไปโดยอพยพข้ามเทือกเขาทางทิศตะวันตก เพื่อแสวงหาที่ทำกิน จึงได้พบผืนแผ่นดินอันอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำและพื้นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเพาะปลูก จึงได้ตั้งถิ่นฐานมีชื่อว่า “บ้านดัว” ครั้งแรกมีป่าดัวอยู่เป็นจำนวนมาก และเกิดเป็นหมู่บ้านขึ้นมาให้นามว่า “บ้านดัว” โดยมีเขตหมู่บ้านรวมอยู่ด้วยกัน ๔ หมู่บ้าน รวมเป็นตำบล บ้านดัว

ลักษณะของภูมิประเทศ

สภาพทั่วไปของตำบลบ้านดัว พื้นที่ดินมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มเป็นที่ราบเชิงเขา ภูเขา ดิน ส่วนใหญ่เป็นดินร่วน และบางพื้นที่เป็นดินจืด เนื่องจากในหน้าน้ำ จะมีน้ำไหลหลากได้ชะล้างหน้าดินออกไป ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตร ประชากรร้อยละ ๙๕ มีอาชีพทางการเกษตร

ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลบ้านดัว มีสภาพอากาศแบบร้อนชื้น แบ่งออกเป็น ๓ ฤดู ได้แก่

- ฤดูร้อน มีสภาพอากาศค่อนข้างร้อนมาก ถึงร้อนจัด อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๐ - ๓๕ องศา เซลเซียส ในช่วงเดือน เม.ย. - พ.ค. ของทุกปี
- ฤดูฝน มีฝนตกชุก ในช่วงเดือน ส.ค. - ก.ย. ของทุกปี ได้รับอิทธิพลจากความกดอากาศสูง พาดผ่านหรือปกคลุม
- ฤดูหนาว มีสภาพอากาศหนาวเย็น - เย็นจัด อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ประมาณ ๕ - ๑๐ องศา เซลเซียส ในช่วงเดือน ม.ค. - ก.พ. ของทุกปี ได้รับอิทธิพลมาจากความกดอากาศต่ำ (ลมหนาวเย็น) ที่แผ่มาจากประเทศจีนลงมาปกคลุม

การปกครอง

ตำบลบ้านดัว แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ หมู่บ้าน และ ๑ องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดัว

๒. หมู่ที่ ๑ บ้านปากห้วย

๓. หมู่ที่ ๒ บ้านกกเคื่อ

๔. หมู่ที่ ๓ บ้านดัว

๕. หมู่ที่ ๔ บ้านทุ่ง

๖. หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยนาเลา

๗. หมู่ที่ ๖ บ้านบึงผักหม

๘. หมู่ที่ ๗ บ้านทุ่งนาทอน

๙. หมู่ที่ ๘ บ้านท่า

๑๐. หมู่ที่ ๙ บ้านห้วยโปรง

๑๑. หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองผือ

๑๒. หมู่ที่ ๑๑ บ้านป่าแกเครือ

๑๓. หมู่ที่ ๑๒ บ้านไร่ณาเจริญ

ประชากร

ตำบลบ้านดัว มีประชากรทั้งสิ้น ๘,๕๕๘ คน แยกเป็นชาย ๔,๒๔๑ คน หญิง ๔,๓๑๗ คน มีความหนาแน่น ๕๗ คน/ตารางกิโลเมตร โดยแยกตามหมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านปากห้วย ชาย ๒๓๒ คน หญิง ๒๓๐ คน รวม ๔๖๒ คน

หมู่ที่ ๒ บ้านกกเคื่อ ชาย ๔๙๐ คน หญิง ๕๒๘ คน รวม ๑,๐๑๘ คน

หมู่ที่ ๓ บ้านดัว ชาย ๕๐๖ คน หญิง ๕๘๒ คน รวม ๑,๐๘๘ คน

หมู่ที่ ๔ บ้านทุ่ง ชาย ๓๘๓ คน หญิง ๓๙๐ คน รวม ๗๗๓ คน

หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยนาเลา ชาย ๔๘๗ คน หญิง ๔๗๖ คน รวม ๙๖๓ คน

หมู่ที่ ๖ บ้านบึงผักหม ชาย ๔๔๕ คน หญิง ๔๘๒ คน รวม ๙๒๗ คน

หมู่ที่ ๗ บ้านทุ่งนาทอน ชาย ๒๙๒ คน หญิง ๒๘๗ คน รวม ๕๗๙ คน

หมู่ที่ ๘ บ้านท่า ชาย ๒๐๓ คน หญิง ๒๖๘ คน รวม ๔๗๑ คน

หมู่ที่ ๙ บ้านห้วยโปรง ชาย ๒๖๘ คน หญิง ๓๒๐ คน รวม ๕๘๘ คน

หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองผือ ชาย ๒๔๕ คน หญิง ๒๔๘ คน รวม ๔๙๓ คน

หมู่ที่ ๑๑ บ้านป่าแกเครือ ชาย ๓๒๗ คน หญิง ๓๐๐ คน รวม ๖๒๗ คน

หมู่ที่ ๑๒ บ้านไร่ณาเจริญ ชาย ๒๙๓ คน หญิง ๓๐๒ คน รวม ๕๙๕ คน

สถานที่ตั้ง

บ้านดิ้ว ห่างจากที่ว่าการอำเภอหล่มสัก ไปทางทิศเหนือ ตามเส้นทางถนนสายบ้านดิ้ว-หล่มสัก ระยะทาง ๘ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากจังหวัดเพชรบูรณ์ไปทางทิศเหนือตามเส้นทางระยะ ๕๒ กิโลเมตร และจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือ ๔๑๗ กิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลห้วยไร่

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลปากช่อง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลท่าอิฐ และ อ.น้ำหนาว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบ้านหวาย และตำบลบ้านโสก

อาณาเขต

บ้านดิ้วมีเขตความยาวของที่ดินตามแนวทิศเหนือจรดใต้ มีเนื้อที่ประมาณ ๗๘,๖๖๓ ไร่ หรือ ประมาณ ๑๒๕.๔ ตารางกิโลเมตร

ผ้ามุกบ้านตัว

ประวัติผ้ามุก

ผ้ามุก มีประวัติความเป็นมายาวนาน(ศูนย์สารสนเทศเพื่อการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย) ประมาณ ๓๐๐ ปีที่ผ่านมา จากหลักฐานทางโบราณคดี ที่กรมศิลปากรได้มาพิสูจนก่อน หินในโรงเรียนบ้านตัว ปัจจุบันเป็นที่ตั้งโรงเรียนที่มีอายุยาวนานถึง ๓๐๖ ปี ดังนั้นน่าจะสันนิษฐานได้ว่าลายผ้ามุกมีมากกว่า ๓๐๐ ปี จากการสอบถามผู้สูงอายุของตำบลบ้านตัวได้เล่าเหตุการณ์ให้ฟังว่าต้นตระกูลได้อพยพมาจากประเทศลาว เมืองหลวงพระบาง อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านห้วยไร่ ปัจจุบันคือบ้านท่าช้าง หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยไร่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเสียค่าเหยียบแผ่นดินปีละ ๔ บาท ผ้ามุกในสมัยนั้นใช้เป็นผ้าถุง ภาษาพื้นบ้านเรียกว่า“ผ้าซิ่นมุก” สันนิษฐานว่าสืบทอดกันมาตั้งแต่อพยพมาจากหลวงพระบาง โดยการสืบทอดการทอผ้าใช้เองในครัวเรือน แม่สอนลูก ผ้ามุกถือว่าเป็นผ้าศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านตัวจะใส่กันในวันที่เลี้ยงเจ้าพ่อมหศักดิ์ ในงานพิธีบุญบั้งไฟ หลังจากเสร็จจากพิธีจะมีการเก็บรักษาไว้อย่างดี ประเพณีนี้ยังสืบทอดมาถึงปัจจุบัน ตำบลบ้านตัวเป็นตำบลแรกที่มีการทอผ้ามุกและมีการสืบทอดการทอผ้ามุกจนถึงสมัยรุ่นลูกหลานและมาจนถึงปัจจุบัน โดยยังมีผู้เฒ่าผู้แก่ที่ยังสามารถทอผ้ามุกได้ถ่ายทอดความรู้เรื่องการทอผ้ามุก ให้ลูกหลานสืบทอดต่อๆ กันมา ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ของชาวบ้านตำบลบ้านตัว เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมระดับในครอบครัวจากแม่สู่ลูก หลาน ญาติ และคนใกล้ชิดในชุมชนเป็นการอบรมสั่งสอนการดำเนินชีวิต ความคิด ความอดทนให้แก่ลูกหลาน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ใกล้ชิดในครอบครัว

ตำนานผ้ามุก

มีตำนานว่าผ้ามุกมีความหมายสำหรับเจ้าพ่อมหศักดิ์ ชื่อเดิมของท่านสมัยปู่ตายายเรียกว่า “เจ้าฟ้าตาไฟ” ถ้าหากเจ้าพ่อเข้าทรงท่านจะไม่ลืมตา เพราะถ้าหากลืมตาไฟจะไหม้แผ่นดิน และดังนั้นเมื่อถึงประเพณีบุญบั้งไฟที่วัด จะมีนางรำนุ่งผ้ามุก สวมเสื้อดำ และต้องสวมแว่นตาดำ ใส่เล็บยาวร่าอกหน้าขบวนเจ้าพ่อ (สำหรับแว่นตาดำเชื่อว่าน่าจะมีในภายหลังแต่เดิมอาจใช้เป็นผ้าคาดบังแสงหรือกรองแสง)ในปัจจุบันเรียกว่า “เสื้อแขนลาน” เพราะถ้าไม่เสื้อแขนลานออกมาร่าหน้าเจ้าพ่อ เจ้าพ่อก็จะไม่เข้าทรง เพราะท่านถือเอาเสื้อแขนลานเป็นดอกไม้ของท่าน บุญบั้งไฟก็จะแท้ไม่ได้ ฝนฟ้าก็ไม่ตกต้องตามฤดูกาล ตำบลบ้านตัวจึงได้อนุรักษ์มาจนทุกวันนี้ทั้งเรื่องของผ้ามุก และร่าแขนลาน ซึ่งในเดือนหกจะมีประเพณีบุญบั้งไฟซึ่งเป็นงานใหญ่ประจำตำบลที่วัดศรีภูมิ ตำบลบ้านตัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ต้นกำเนิดการเกิดกลุ่มสตรีทอผ้าฝ้ายมุก

ต้นตำหรับของผ้ามุกเป็นผ้าที่ทอด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งมีการทำกันมาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย ทำกันทุกครอบครัว แต่ตอนหลังได้มีการหยุดทำเนื่องจากไม่มีตลาดขาย แต่ก็ยังมีผู้นุรักษ์ผ้าไว้ในตำบล

ป้าผ่าน ลือกิจ ประธานกลุ่มสตรีทอผ้า อายุ ๗๐ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๑๕๙ หมู่ ๓ ตำบลบ้านดัว อำเภอลำลูก จังหวัดเพชรบูรณ์ โทรศัพท์ ๐-๕๖๗๕-๙๓๕๖ ซึ่งเป็นที่ตั้งของกลุ่มสตรีทอผ้าด้วย ได้เล่าให้ฟังว่ากลุ่มสตรีทอผ้าเกิดขึ้นเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๔๔ ได้จดทะเบียนเป็นกลุ่มสหกรณ์ โดยการสนับสนุนจากสหกรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้รับงบประมาณสนับสนุนเป็นเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท และทางสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์ยังได้จัดหาผู้เชี่ยวชาญมาอบรมการทอผ้าด้วยกี่ธรรมดา(กี่โบราณ) ให้กับทางกลุ่ม นอกจากนี้องค์การบริหารส่วน จังหวัดเพชรบูรณ์ยังได้สนับสนุนเงินอีกจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ให้กับทางกลุ่มด้วย ซึ่งทางกลุ่มได้นำเงินไปจัดซื้อกี่กระตุกมาใช้ในการ ทอผ้าจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้ในกลุ่มสตรีทอผ้ามีสมาชิกอยู่ ๒๒ คน อายุเฉลี่ยอยู่ประมาณ ๕๐ – ๗๐ ปี และส่วนใหญ่แล้วสมาชิกทุกคนประกอบอาชีพเกษตรเป็นหลัก แต่ใช้เวลาว่างมาทอผ้า ป้าผ่าน ลือกิจ ยังบอกอีกว่าตัวป้าผ่านเองนั้นได้ทอผ้ามาเป็นเวลานานแล้ว ทอผ้ามาแล้วประมาณ ๕๘ ปี และได้สั่งสมความรู้และภูมิปัญญาการทอผ้า และการขึ้นลายผ้าในอดีตมาสอนให้คนรุ่นใหม่ที่สนใจแต่ก็ยังหาคนรุ่นใหม่ๆ ที่จะมามาสานต่อได้ยาก เพราะการทอผ้ามันต้องใช้ความเอาใจใส่และมีความรักจริงๆ และการทอผ้ามันมีความยุ่งยากและต้องใช้เวลาในการทอผ้าแต่ละครั้งนาน

ด้านการตลาดนั้นป้าผ่าน ลือกิจ ได้บอกไว้ว่าได้นำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไปแสดงในงาน OTOP ต่างๆ ที่จังหวัดจัดขึ้นหรือตามงานเทศกาลต่างๆ เช่น งานประเพณีอัฐมพระดำน้ำ งานกาชาดมะขามหวาน เป็นต้น ส่วนงาน OTOP ตามต่างจังหวัดนั้น ป้าผ่าน ลือกิจ บอกว่าถ้ามีการจัดตามต่างจังหวัดบางงานก็จะส่งผลิตภัณฑ์ไปร่วมขายเหมือนกัน ถ้าตัวป้าผ่านไม่ไปเองก็จะจ้างคนไปออกร้านขายแทน ผ้าที่ทอนั้นส่วนใหญ่เป็นผ้ามุก แต่ทางกลุ่มไม่ใช้มีแต่ผ้ามุกเท่านั้น ยังมีผ้าทอ สีพื้น ผ้าขาวม้า ผ้าพันคอ และลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานราชการต่างๆ มาสั่งผ้าไปตัด หรือบางครั้งทางกลุ่มสตรีทอผ้าก็จะส่งผ้าไปตัดชุดตามร้านที่ทางกลุ่มติดต่อไว้

ด้านการจำหน่าย ป้าผ่าน ลือกิจ บอกว่าเอาแน่นอนไม่ได้ว่าในแต่ละเดือนจะขายได้กี่เมตร แต่รายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือนนั้นเป็นที่น่าสนใจกับสมาชิก เพราะเมื่อหักค่าใช้จ่ายต่างๆแล้วจะเหลือให้ทางกลุ่มไว้ ๑๐ % เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายภายในกลุ่มและป้าผ่าน ลือกิจ ยังกล่าวถึงคำขวัญของบ้านดัวให้ฟังอีกว่า

“ต้นยางสูงล้ำ รำเสื่อแขบลาน วิหารหลวงปู่เหง้า สลุปเจดีย์เก่า ศาลเจ้าพ่อมเหศักดิ์ เล่าลือนักผ้ามุก พันธุ์ผู้กวีวัฒนธรรม”

ส่วนคำขวัญของกลุ่มทอผ้านั้นคือ **“ผ้ามุกโบราณ สืบสานปัญญาไทย ก้าวไกลสู่โอท็อป ”**

ปัจจุบันนี้ ผ้ามุกบ้านดัว ได้รับคัดเลือกให้เป็นผ้าทอประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ และได้้นำผลิตภัณฑ์เข้าร่วมคัดสรรสุดยอด ๑ ตำบล ๑ ผลิตภัณฑ์ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ระดับ ๕ ดาว เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ส่งประกวดระดับประเทศได้ ๔ ดาว และได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ ๑ ในการประกวดแพชั่นผ้าไทยในงานวันสตรีสากล เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๔๖

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ จังหวัดเพชรบูรณ์ได้กำหนดให้ผ้าหมักเป็นผ้าประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ และยังส่งเสริมให้ข้าราชการ กลุ่ม องค์กรและประชาชนใช้ผ้าหมักแต่งกายในงานพิธีต่างๆ จนเป็นที่รู้จักของจังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดใกล้เคียงและจังหวัดอื่นๆ

เอกลักษณ์ จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ผ้าหมัก

ผ้าหมักจะมีเอกลักษณ์ของผ้าหมักคือ จะทอเป็นดอกยกขึ้นเป็นลูกๆ แว่ววาวเหมือนมุก สีสดใส สีไม่ตกง่าย และเป็นผ้าที่นำภูมิปัญญาประเพณีวัฒนธรรมการรำแคนลานเพื่อบวงสรวงเจ้าพอมเหศักดิ์ของหมู่บ้านนำมาเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ให้เป็นเอกลักษณ์ ผ้าหมักมีลวดลายสวยงาม มีการทอผ้าไหมและฝ้าย หากเป็นผ้าหมักแท้แม้เป็นฝ้ายราคาก็ค่อนข้างสูงแต่ก็สวยงามคุ้มค่า สาเหตุที่ผ้าหมักราคาแพงเพราะทอยากเนื่องจากต้องทอ ๒ ชั้น ทอพื้นสลับกับการทอลายภายหลัง ซึ่งจะทำให้เห็นลวดลายนูนเด่นกระจ่างตา ด้ายยืนนิยมหลากสีเส้น แต่สำหรับด้ายพุ่งจะใช้สีเหลืองทองเป็นเกณฑ์ แต่เดิมผ้าหมักจะทอเฉพาะผ้าไหม แต่เนื่องจากมีราคาสูง ปัจจุบันจึงมีการประยุกต์ทอผ้าหมักด้วยฝ้าย ซึ่งมีทั้งมุกประยุกต์และมุกดั้งเดิม ลักษณะของผ้าหมักจะทอเป็นลวดลายขวางพื้น ยกดอกลอยออกมาชัดเจน ลวดลายที่นิยมกันมีทั้งมุกแท้และมุกประยุกต์

ภาพ ผลิตภัณฑ์ผ้าหมัก

ภาพ ผ้าผูกหลากสีสัน

ภาพ ผ้าขาวม้า

อุปกรณ์การทอ

๑. กี่โบราณ หรือกี่กระตุก พร้อมอุปกรณ์การทอผ้ามุก
๒. กวัก มีไว้สำหรับปักด้ายต่อกันให้เส้นยาว
๓. กง มีไว้ใส่ด้ายทำกวักและปั่นหลอด
๔. ฟืม มีไว้ทอกระสวยสอดเข้าไป แล้วใช้ฟืมตีเข้ามาเป็นผ้า
๕. กระสวย มีไว้ใส่หลอดสำหรับใช้สอดไปมา
๖. หลอด มีไว้สำหรับปั่นด้ายเอาไปทอเป็นผืนผ้า
๗. หลักเฟือ หรือม้าหวี
๘. เส้นด้ายจากฝ้าย หรือไหม

ภาพ กี่โบราณ

วัตถุดิบและส่วนประกอบ

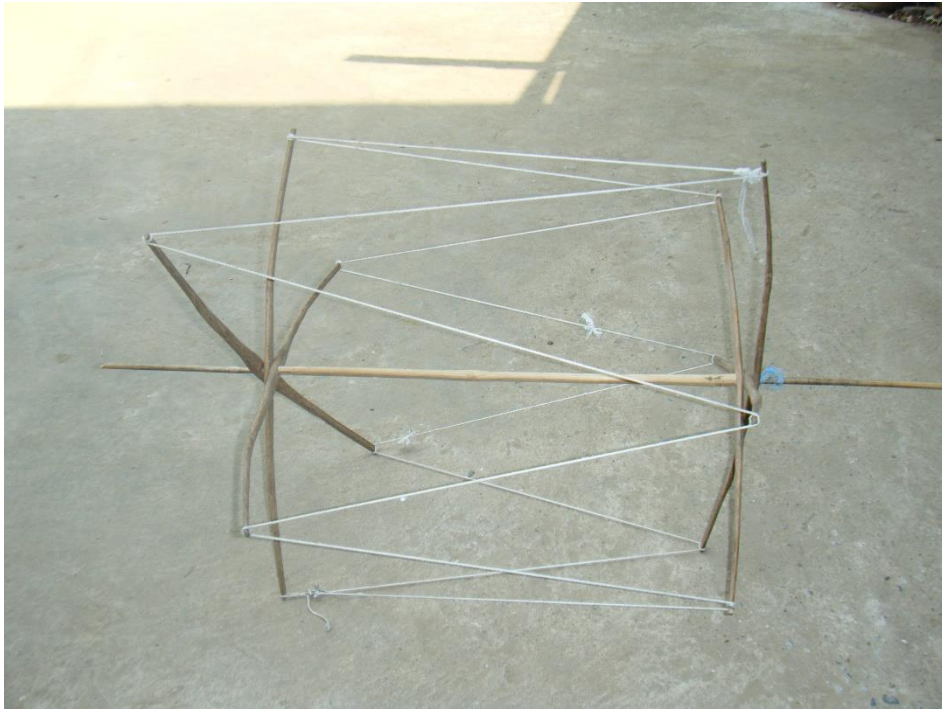
๑. ฝ้าย
๒. ด้ายโทเร
๓. ไหม
๔. กี่กระตุกพร้อมอุปกรณ์

ภาพ ที่กระตุก(ที่ปัจจุบัน)

ภาพ กวัก

ภาพ กง

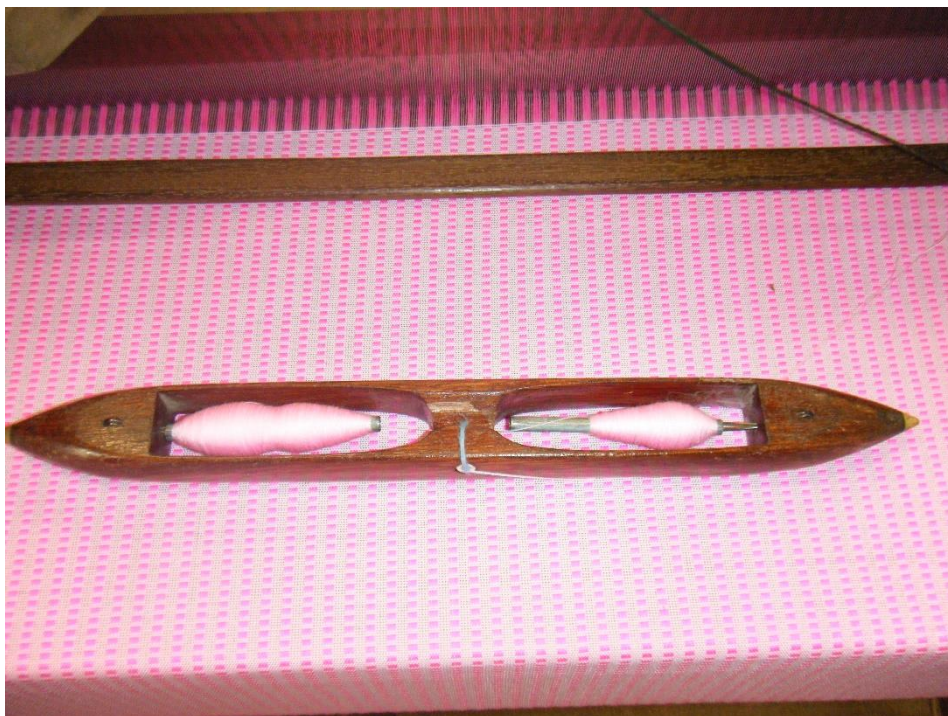
ภาพ หลา

ภาพ หวี

ภาพ กระสวย

ภาพ กระสวยที่ใส่หลอดด้ายแล้ว

ภาพ หลอดกระสวย

ภาพ หลักรั้งหลอด

ภาพ หลักเดินด้าย

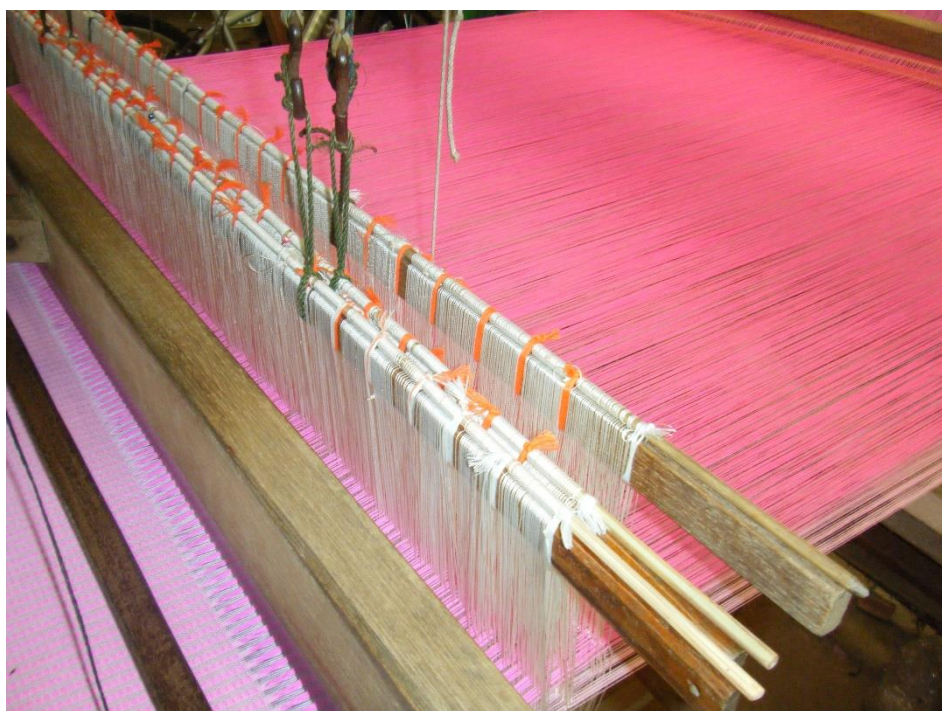
ภาพ หลักดิ่งด้าย

ภาพ ไม้เหยียบตะกอ

ภาพ ไม้เคียงด้าย

ภาพ ตะกอลทอผ้า

ลักษณะของเครื่องมือทอผ้า

ลักษณะของเครื่องมือทอผ้า(สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์ : ๙-๒๖) แต่ละประเภทมีดังนี้

๑. **อ้าว**(เครื่องมือแยกเมล็ดฝ้าย) เป็นเครื่องมือสำหรับแยกเมล็ดฝ้ายออกจากปุยฝ้าย เพื่อนำเอาฝ้ายที่ไม่มีเมล็ดมาติดให้ฟูภายหลัง ลักษณะของอ้าว จะเป็นโครงไม้ ด้านขวาจะเป็นที่หมุนจับ ด้ายซ้ายจะเป็นเกลียวสำหรับหมุนให้ “อ้าว” แน่นและคลายเพื่อแยกเมล็ดฝ้ายออกจากปุยฝ้าย การทำงานของ อ้าวจะทำงานโดยมีสายติด เป็นเครื่องมือติดปุยฝ้ายที่แยกเมล็ดแล้วให้ฟู สายติดจะมีรูปร่างคล้ายคันธนูโดยจะมีไม้ล้อฝ้ายมีลักษณะเป็นหลอดยาวประมาณ ๑ ฟุตคล้ายตะเกียบแต่ยาวกว่าเอาไว้สำหรับ ม้วนปุยฝ้ายให้เป็นหลอด

๒. **โน** หรือบางแห่งเรียกว่า “หลา” เป็นเครื่องมือสำหรับขึ้น(ปั่น)ฝ้ายให้เป็นเส้น ลักษณะของหลาจะเป็นโครงไม้ ด้านขวามือเป็นล้อสำหรับหมุน มีแกนจับหมุนยื่นออกมา จากล้อจะมีเชือกโยงมาทางซ้ายมือไปประกอบบกับแกนเหล็กเล็กๆด้านซ้ายมือ เมื่อหมุนล้อแกนเหล็กจะหมุนด้วย ฝ้ายที่เป็นปุยจะถูกแกนเหล็กหมุนให้เป็นเส้นด้ายเพื่อนำไปทอเป็นผ้าผืน

๓. **เปีย** เป็นเครื่องมือจัดเส้นด้ายที่เส้นแล้วออกมาเป็น “โน” ลักษณะของเปียจะเป็นไม้ขวาง ๒ อัน มีแกนกลางต่อให้ติดกัน นำเอาด้ายจากโน มาพันไขว้จัดให้เป็นระเบียบเรียกว่า “ใจ” และเป็น “คำ” (๑๐ ใจเป็น ๑ คำ)

๔. **กง** เป็นเครื่องมือสำหรับนำเอาด้ายที่จัดเป็นคำแล้ว ไปกรอใส่กั้วหรือก๊ ลักษณะของกงเป็นไม้เล็กๆวางกากบาท ๒ ข้าง ตรงกลางมีไม้เป็นแกนกลาง เมื่อประกอบเข้ากับชุดของกงทั้ง ๒ ข้าง จะมีแกนจากฐานขึ้นมารับแกนกลางของกง เพื่อให้หมุนได้ สำหรับดึงด้ายจากกงไปสู่กั้ว

๕. **กั้ว หรือ ก๊** เป็นเครื่องมือที่ใช้คู่กับ กง เพื่อจะรับด้ายจากกงมาพันไว้ในตัว กั้ว เพื่อนำด้ายไป **คัน**(การจัดด้ายตามแนวนอนให้มีความกว้างตามขนาดของผ้าที่จะทอ) ลักษณะของกั้วเป็นไม้ยาว ๑ ฟุต จำนวน ๖ ชิ้น นำไปประกอบแผ่นไม้วงกลม ๒ แผ่น ปิดด้านบนบนและด้านล่าง แผ่นไม้จะถูกเจาะให้เป็นรูเพื่อประกอบบกับแกนให้หมุนรับด้ายจากกง

๖. **หลักเฟื่อ** เป็นเครื่องมือที่ใช้จัดด้ายใน กั้ว ให้ยาวและกว้างตามขนาดที่ต้องการจะทอ ลักษณะของกั้ว เป็นโครงไม้สี่เหลี่ยม หลักด้านข้างซ้ายและข้างขวาจะมีแกนไม้ประกอบบอยู่ทั้ง ๒ ข้าง มีช่วงห่างเท่าๆกัน สำหรับจัดด้ายออกจากกั้วมาพันที่แกนไว้ เพื่อจัดความยาวความกว้างตามขนาดของผ้าที่จะทอ

๗. **ฟืม** เป็นเครื่องมือจัดด้ายตามยาว และตามกว้างเพื่อจะทอ(เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด) ฟืมจะประกอบบด้วยตัวฟืม ๑ ชิ้น เขาหรือตะกอก ๒ ตะกอก

๘. **ก๊** เป็นเครื่องมือทอผ้าเป็นชุด ประกอบด้วยเสาไม้ ๔ เสา มีไม้พาดประกอบบเป็นโครงสี่เหลี่ยม เมื่อจะทอผ้าก็นำเอา “ฟืม” ที่ประกอบบด้ายแล้วไปชิงแล้วจึงลงมือทอ ก๊ ประกอบด้วยฟืมพร้อม จะทอผ้า และเครื่องมืออื่นๆ ในการทอผ้า

๙. **กระสวยและหลอด** เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบบกัน หลอดเมื่อพันด้ายจนเต็มแล้ว จะนำลงไปประกอบบในกระสวย ซึ่งมีรูปร่างเป็นท่อนไม้ยาวๆ ตรงกลางเจาะเป็นร่องกว้างประมาณ ๒-๓ เซนติเมตร ยาว

ประมาณ ๖ เซนติเมตร ตัวกระสวยยาวประมาณ ๑ ฟุต หัวและท้ายจะเล็กเรียวและโค้งเพื่อสะดวกสำหรับการสอดสลักในการทอผ้า

๑๐. ไม้เคียงด้าย เป็นเครื่องมือจัดเส้นด้ายอยู่ตอนหลังของพืมออกไป เพื่อแยกเส้นด้ายตามยาว(เครือหูก) ออกเป็น ๒ ส่วน ด้านล่างและด้านบนเพื่อทอสลักล่างบน ลักษณะของไม้ช่วยยาวประมาณ ๑.๓๐ เมตร ๒ อัน สอดแยกด้ายออกเป็น ๒ ส่วน หัวท้ายของไม้ใช้เส้นด้ายมัดติดกัน

๑๑. ไม้เหยียบหูก หรือไม้เหยียบตะกอล เป็นไม้ ๒ อันอยู่ด้านล่างของกึ่ง จะมีเชือกต่อไปมัดผูกติดกับเขาเพื่อเหยียบ ชันลงสลักกัน ทำให้เกิดช่องว่างเพื่อสอดกระสวยในการทอผ้า

๑๒. ไม้คันผ้าง เป็นไม้สำหรับตรึงริมผ้าทั้ง ๒ ด้าน ที่ทอเนื้อผ้าให้เรียบสม่ำเสมอสวยงาม ไม้คันผ้างมีลักษณะเป็นไม้ไผ่ตรงยาวประมาณ ๑ เมตร ปลายไม้ทั้ง ๒ ข้างแต่งให้เว้าเพื่อตรึงริมผ้าได้

ขั้นตอนการผลิต

ในอดีตการผลิตจะมีขั้นตอนยุ่งยากเนื่องจากชาวบ้านทำเองทั้งหมด ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

๑. การปลูกฝ้าย โดยใช้เมล็ดพันธุ์ฝ้ายพื้นเมือง ซึ่งชาวบ้านจะคัดเมล็ดที่มีความสมบูรณ์ฝ้ายจะปลูกได้ในทุกพื้นที่เพราะฝ้ายไม่ต้องการน้ำมาก ประมาณ ๓-๔ เดือน เมื่อดอกฝ้ายแก่ จะสังเกตได้ง่าย คือ ดอกฝ้ายจะบานออกเป็นปุยฝ้ายสีขาว หรือขาวปนเหลือง ต้องเก็บไว้ในถุงหรือกระสอบที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก

๒. การอ้วฝ้าย เพื่อแยกเมล็ดออกจากฝ้าย

๓. การติดฝ้าย(ลักษณะไม้ติดฝ้ายจะคล้ายคันศรธนู) จะทำให้ปุยฝ้ายละเอียดและนุ่มฟู การเก็บรักษาจะเก็บไว้ในถุงเพื่อไม่ให้มดแมลงเข้าไปปะปน

๔. การล้อฝ้าย นำฝ้ายที่ติดแล้วมาล้อเป็นหลอดกลมแท่งยาวขนาดนิ้วหัวแม่มือยาวประมาณ ๖ นิ้ว การเก็บรักษาจะใช้ผ้าห่อหลอดฝ้ายไว้

๕. การเข็นฝ้าย เครื่องมือในการเข็นฝ้ายคือ ไนกรอด้วยพร้อมมะรวิง จะได้เส้นด้ายซึ่งกรอไว้ในเหล็กไน

๖. การเปียฝ้าย เครื่องมือที่ใช้ คือ เปีย เพื่อกรอเอาเส้นด้ายที่เข็นไว้ในเหล็กไนมาใจเป็นเส้นด้าย

๗. การฆ่าฝ้าย โดยการนำข้าวสารและน้ำใส่ลงไปในหม้อต้ม โดยใช้ไม้พายคนไม่ให้ข้าวติดหม้อ เมื่อข้าวสุกพอแตกมันน้ำข้าวจะเหนียวข้น ยกหม้อลงจากเตาทิ้งไว้ให้เย็น เทใส่ชาม หรืออ่าง นำฝ้ายที่เปียเป็นใจแล้วลงไปแช่ในน้ำข้าวทิ้งไว้สักครู่ นำขึ้นจากน้ำข้าวใช้ไม้คานหรือไม้ที่เป็นท่อนกลมสอดเข้าไปในใจฝ้าย แล้วใช้มือกระตุกใจฝ้ายเพื่อให้เส้นฝ้ายเหยียดตึงไม่ยืดหยุ่นหรือหดตัว เพื่อตากให้แห้ง

๘. การย้อมสีฝ้าย สีที่ใช้จะเป็นสีธรรมชาติ ได้แก่ สีที่ได้จากเปลือกไม้ ใบไม้ ผลไม้ ดอกไม้ เช่น สีแดงได้จากครั่ง ใบกระถ่อน สีเหลืองได้จากแฉ้ม สีแสดได้จากหมากแสด เทคนิคการย้อมสีต้องอาศัยความชำนาญหรือได้รับการฝึกหัดมาอย่างดี เพราะเมื่อทอออกมาแล้วจะได้ลวดลายเป็นรูปสัตว์ ดอกไม้ หรือลายเรขาคณิต และลายที่เลียนแบบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๙. การเดินด้าย หรือ เครือหูก อุปกรณ์คือ ม้าเดินด้าย ให้ความยาวของด้ายยืนตามที่ต้องการ ฝ้ายที่เหลือจะปั่นเก็บไว้ในหลอดพลาสติก(ปัจจุบันใช้หลอดพีวีซี)

๑๐. การสีบहुก เครื่องมือที่ใช้ คือ ฟืม โดยการสอดเส้นด้ายยืนเข้าไปในฟืมแล้วนำขึ้นที่
 ขั้นตอนการทอผ้า หรือทอหูกต่อไป

ภาพ การเส้นฝ้าย

ภาพ การย้อมสี

ภาพ การตากด้ายย้อม

ภาพ การกวักฝ้าย

ภาพ การเดินด้าย

ขั้นตอนการทอผ้ามุก

ในปัจจุบันนี้ป่าผ่าน ลือกิจ ได้บอกว่าการทอผ้าก็กระตุกนั้น บางขั้นตอนไม่ได้ทำการผลิตเองแล้ว เนื่องจากมีความยุ่งยากและต้องใช้เวลาในแต่ละขั้นตอนการทำงาน เสียเวลาหลายวัน ทำให้ไม่ทันต่อการผลิตตามความต้องการของลูกค้า ปัจจุบันนี้จึงใช้วิธีการซื้อด้ายประดิษฐ์ โดยการสั่งซื้อด้ายสำเร็จที่ทำการย้อมสีแล้วมาจากโรงงานที่กรุงเทพมหานคร เพราะมีสีสันทันให้เลือกหลากหลายตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งการทอในปัจจุบันนี้มีขั้นตอนดังนี้คือ

๑. นำด้ายที่สั่งซื้อมาจากโรงงานที่กรุงเทพมหานคร นำด้ายมาใส่กงเพื่อปั่นด้ายผ่านหลาเข้าหลอดด้ายกระสวย โดยขั้นตอนการปั่นด้ายนั้น จะต้องให้ด้ายตั้งอยู่เสมอกันเพื่อให้ด้ายเสมอกัน เมื่อได้ด้ายในหลอดแล้วจะนำด้ายมาใส่กระสวยเพื่อนำไปทอ

๒. การทำด้ายเครือ การทำด้ายเครือนี้เป็นขั้นตอนที่มีความยุ่งยากมาก เพราะมีหลายขั้นตอนจะต้องใช้คนทำมาก และจะต้องมีความชำนาญเป็นพิเศษ โดยด้ายเครือส่วนมากจะเป็นสีพื้นธรรมดา เป็นสีเดี๋ยวนำมาปั่นจากกงสู่หลาและเข้าหลอดด้าย ซึ่งหลอดด้ายนั้นจะเป็นท่อ PVC เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑๕ มิลลิเมตร

๓. เมื่อบั่นด้ายตามจำนวนที่ต้องการแล้ว ให้นำเข้าถึงขั้นตอนการคันด้ายหรือเดินด้ายเพื่อเข้าฟันหวี โดยการนำหลอดด้ายมาใส่หลักตั้งหลอดนำหลอดด้ายใส่ในแกนไม้บนกับล่างและทำการคันด้าย(เดินด้าย)

๔. ทำการคันด้ายโดยการดึงด้ายทั้งหมดที่ตั้งไว้เข้ามาพันกับหลักคันด้ายโดยการคล้องไปคล้องมา วกกันไปมาเป็นพันปลาจนด้ายหมดหลอด ถ้าด้ายไม่พอก็จะทำการต่อด้ายจนจะได้ด้ายเครื่องมือที่มีความยาวที่ต้องการ

๕. เมื่อคันด้ายเสร็จตามความยาวที่ต้องการแล้วก็นำเข้าสู่การร้อยพันหวีขึ้นลาย การร้อยพันหวีนั้นจะมีอุปกรณ์คือ หลักพันหวีหรือหลักหมุนไว้ใช้สำหรับใส่พันหวีและไม้เคียงด้าย การใส่พันหวีนั้นมีประโยชน์เพราะจะทำให้ได้ความกว้างของเนื้อผ้าและความห่างของเส้นด้ายสม่ำเสมอโดยจะทำการร้อยด้ายในเส้นหวีละสองเส้น โดยแยกเป็นเส้นล่างและเส้นบนทำได้โดยการนำเอาไม้มาขัดแยกระหว่างเส้นบนกับเส้นล่างและขอบข้างว่าจะใส่สี่เส้น เมื่อร้อยด้ายเข้ากับหวีหมดแล้ว ก็จะทำการดึงให้ด้ายตึงด้วยการนำหลักหวีหรือหลักหมุนมาใส่พันหวีและไม้เคียงด้าย

ถ้าเป็นการทอผ้ามักจะทำการร้อยด้ายเครือเข้าพันหวีสี่ละสามเส้น แต่ถ้าเป็นการทอลายอื่นๆ ก็จะทำให้การร้อยด้ายเครือเข้าพันหวีในลักษณะที่ต่างกันไปในแต่ละลาย โดยผู้ร้อยด้ายเข้าพันหวีจะต้องรู้ว่าจะต้องร้อยด้ายเครืออย่างไร แบบไหน ตามลักษณะของลายผ้าที่ลูกค้าสั่งทอ โดยบางลายอาจจะต้องใช้ด้ายเครือสองชั้น และการเก็บตะกอสองตะกอหรือสี่ตะกอ แล้วหลังจากนั้นจึงทำการม้วนด้ายเข้าก็

๖. ทำการม้วนด้าย โดยจะทำการหมุนที่ไม้เคียงด้ายเส้นด้ายก็จะผ่านพันหวีอย่างเป็นระเบียบและมีความตึงอย่างสม่ำเสมอส่วนด้านท้ายก็ต้องคอยดึงให้ด้ายตึง เมื่อร้อยด้ายเสร็จก็นำไปเข้าเครื่องทอผ้าที่กระตุก

๗. ทำการร้อยตะกอเข้ากับด้ายเครือ โดยทำการร้อยแยกเส้นบนกับเส้นล่างหรือเรียกอีกอย่างว่า “การเก็บเขา” โดยการร้อยด้ายเข้ากับเส้นด้ายเครือ การร้อยจะร้อยรูละสองเส้นถ้าเป็นด้านขอบข้างจะใส่ด้ายร้อยสี่เส้น ขั้นตอนนี้เป็นการทำงานผ้าพื้นแบบธรรมดาสองตะกอ(ชั้นเดียว) แต่ถ้าเป็นผ้ามุก จะร้อยเข้าพันหวีสามเส้นและจะมีตะกอสองตะกอหรือสี่ตะกอแล้วแต่ลายของผ้าที่จะทอ ก่อนจะทอนั้นผู้ทอจะรู้อยู่แล้วว่าจะขึ้นผ้าลายไหนและจะใช้ด้ายเท่าไร

ภาพ การเตรียมด้าย

ภาพ วิธีการร้อยด้ายเข้าฟันหวี(ฟืม)

ภาพ ด้ายที่ร้อยเข้าหวีแล้ว

ภาพ การเดินด้ายให้เส้นตึงเสมอ

ภาพ การเอาไม้มาขัดแยกระหว่างเส้นบนกับเส้นล่าง

ภาพ การหวีด้วยเครื่องมือ

ภาพ หวีด้ายเครื่องเพื่อไม่ให้ด้ายพันกัน

ภาพ การดัดด้ายเข้ากับหลักดัดด้าย

ภาพ ดึงด้ายให้ตึง

ภาพ การคัดลาย

ภาพ การม้วนเข้าก๊

ภาพ การต่อเครื่อง (เข้าฟืม)

ภาพ การทำตะกอล

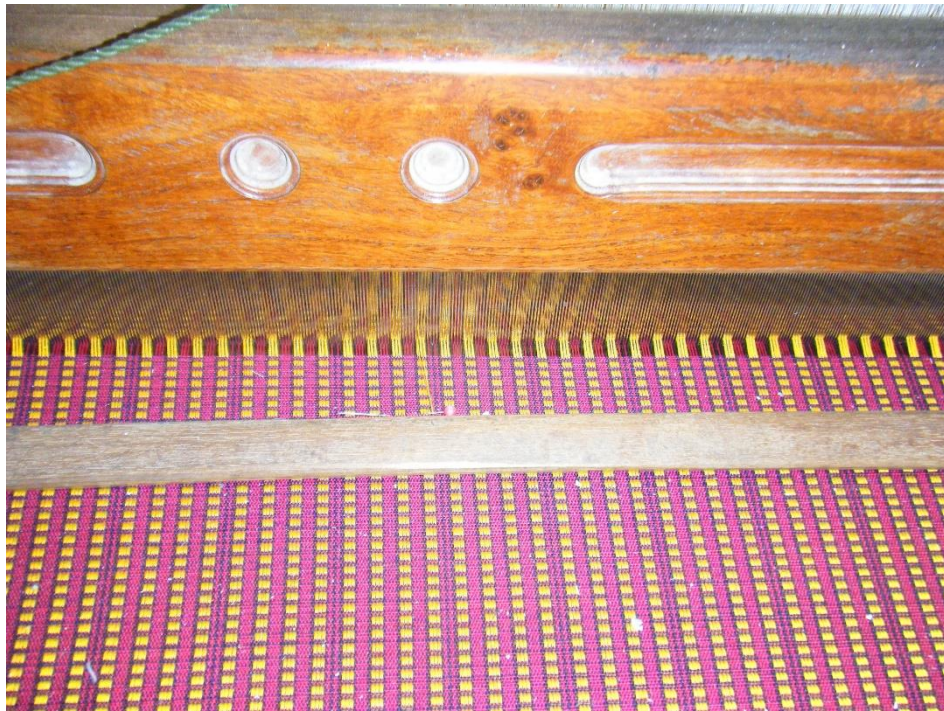
ภาพ การเก็บตะกอล

ภาพ การทอผ้า

ภาพ ด้ายเครื่องสองชั้น

ภาพ ผ้ามุกที่ทออยู่

เทคนิค/เคล็ดลับในการผลิต

เทคนิค เคล็ดลับ ภูมิปัญญา การควบคุมคุณภาพที่ใช้ในการผลิต

๑. ต้องใช้สมาธิในการทอผ้าให้ออกมาสวยงามได้มาตรฐาน
๒. การย้อมสีต้องย้อมให้สีไม่ตก ไม่หด ไม่ย่น โดยใช้ธรรมชาติ
๓. หลังจากทอผ้าเสร็จจะมีผู้ตรวจสอบลายผ้า ความเรียบเนียนของเนื้อผ้า
๔. ลวดลายผ้าต้องเสมอกัน

ภาพ ผ้ามุก (ผ้าพื้น)

ภาพ ผ้ามุก (ผ้าลาย)

ชนิดของผ้ามุก

๑. มุกโบราณจะทอเป็นสองเครือ
๒. ผ้ามุกพัฒนาจะทอเป็นเครือเดียว(ชั้นเดียว)
๓. ผ้าขีดส่วต
๔. ผ้าลายเกล็ดเต่า
๕. ผ้ายกตราดอกจัน
๖. ผ้าตราพริกไทย
๗. ผ้าขาวม้า
๘. ผ้าพื้นตัดเสื้อ
๙. ผ้าตีนจก
๑๐. ผ้าพันคอยกดอก
๑๑. ผ้าฝ้ายสีตามสั่ง
๑๒. ผ้าสายฝน
๑๓. ผ้าทอเป็นตัวหนังสือ
๑๔. ผ้าฝ้ายทอมือ
๑๕. ผ้าลายดอกพิกุล
๑๖. ผ้าพื้นประดิษฐ์

ชาวบ้านกลุ่มทอผ้า กล่าวว่าเนื่องจากในปัจจุบันผ้ามุกบางชนิด บางลายทางกลุ่มไม่ได้ทำการทอแล้ว จึงมีผ้าที่ทอและจำหน่ายขายเพียงไม่กี่ลายเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่มใช้เวลาการทอไม่นาน ไม่ยุ่งยาก และส่วนใหญ่หน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดหรือผู้ที่สนใจ จะสั่งทอเป็นสีต่างๆ ได้แก่ ผ้ามุกเครือเดียว(ชั้นเดียว) ผ้ามุกสองเครือ(สองชั้น) ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า เป็นต้น(ดังตารางแสดงผลิตภัณฑ์และราคาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม) เพราะบางลายเป็นผ้าลายโบราณที่ขึ้นลายยาก ทอยาก ต้องใช้เวลาการขึ้นลายและการทอ นาน มีความละเอียดประณีตมาก ต้องใช้ผู้ที่มีประสบการณ์ที่เชี่ยวชาญในการทอสูง ซึ่งหาคนทอได้น้อยเพราะส่วนใหญ่คนที่ทอได้ก็จะสูงอายุ ในปัจจุบันจึง ไม่ค่อยได้ทอแล้วนอกจากจะมีคนที่ต้องการจริงๆ มาสั่งทอ แต่ก็มีการเก็บอนุรักษ์ไว้ให้เห็นเป็นตัวอย่างบ้าง ซึ่งมีไม่มากนัก และตอนนี้เหลือให้เห็นเพียงไม่กี่ลายเท่านั้น

ส่วนชื่อของผ้ามุกที่เรียกนั้น เรียกกันแบบนี้มานานแล้ว ตั้งแต่สมัยโบราณรุ่นปู่ ย่า ตา ยายนอกจากที่จะมีลักษณะการทอเป็นดอกยกขึ้นเป็นลูกๆ แว่ววเหมือนมุกจึงเรียกว่าผ้ามุกแล้ว ในการตั้งชื่อลายนั้นไม่ได้มีหลักฐานปรากฏ และไม่เคยมิได้ถามจากพ่อแม่ว่าการตั้งชื่อนั้นมาจากอะไร มีที่มาอย่างไร ทำไมจึงเรียกการทอผ้าลายนี้นี้ว่าชื่อนี้ เพราะเป็นการเรียกต่อกันมา และก็จะใช้วิธีจำเอาว่าถ้าทอผ้าลายนี้นี้ต้องเรียกชื่อนี้ ขึ้นลายแบบนี้ ตามที่พ่อแม่สอนมาอีกที แต่เข้าใจว่าคนสมัยก่อนน่าจะเรียกกันตามลักษณะของการทอว่าลวดลายนั้นคล้ายคลึงกับอะไร

ผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม และตารางแสดงราคาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้ามุก

ที่	ชื่อผลิตภัณฑ์	หน่วย (เมตร)	ราคาต่อ หน่วย (ขายส่ง)	ราคาต่อ หน่วย (ขายปลีก)	ต้นทุน
๑	ผ้ามุกเครือเดียว	๑	๑๓๐	๑๔๐	๘๕
๒	ผ้ามุกแท้สองเครือ	๑	๑๘๐	๒๐๐	๑๗๕
๓	ผ้ามุกลายเกล็ดเต่า	๑	-	๙๐	๗๐
๔	ผ้ามุกลายราชวัตร	๑	-	๑๕๐	๑๐๐
๕	ผ้ามุกลายสายฝน	๑	๑๒๐	๑๓๐	๘๐
๖	ผ้าฝ้าย	๑	๖๐	๗๐	๕๐
๗	ผ้าขาวม้า	๑	๖๐	๘๐	๕๐
๘.	ผ้าพันคอ	๑	๖๐	๘๐	๕๐

คุณพีรเพ็ชร พักไทย อายุ ๔๗ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๑๖๖ หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านดิว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พีรเพ็ชรได้เล่าว่าตนเองได้ทอผ้ามาประมาณ ๗ ปี หลังจากการตั้งกลุ่มทอผ้า แต่เดิมนั้นตนเองประกอบอาชีพเกษตร ทำไร่ ทำนา และได้ใช้เวลาว่างจากการทำนามาทอผ้า โดยจะมาทำการทอผ้าประมาณ ๒๐ - ๒๕ วัน/เดือน มีรายได้เฉลี่ยเดือนละประมาณ ๔,๐๐๐ - ๔,๕๐๐ บาท ทอผ้าได้เฉลี่ยวันละ ๔ - ๕ เมตร ส่วนใหญ่จะทำการทอผ้าพื้นและผ้ามุกลายดอกพิกุล

ภาพ คุณพรเพ็ชร ฟักไทย

คุณน้ำหลอด ชันขาว อายุ ๗๐ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๑๖๐ หมู่ ๓ ตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก จังหวัด เพชรบูรณ์ น้ำหลอดได้เล่าว่าตนเองทอผ้ามาประมาณ ๙ ปี แล้ว เริ่มต้นมาพร้อมกับการตั้งกลุ่มทอผ้าสตรี แต่ เติบโตเองก็ประกอบอาชีพเกษตร ทำไร่ ทำนา และได้ใช้เวลาว่างจากการทำนามาทอผ้า โดยจะมาทำการ ทอประมาณ ๒๐วัน/เดือน มีรายได้เฉลี่ยเดือนละประมาณ ๔,๕๐๐ บาท ทอผ้าได้เฉลี่ย วันละ ๔-๕ เมตร ส่วน ใหญ่จะทำการทอผ้ามุกสองชั้น และน้ำหลอดยังได้บอกอีกว่าการทอผ้ามุก สองชั้นนั้นจะมีความยากมากใน ตอนขึ้นลาย เพราะจะมีด้ายเครื่องสองชั้นการขึ้นลายจึงยาก รวมถึงการ เก็บเขาหรือเก็บตะกอก็จะยาก การ ทอผ้ามุกสองเครื่องจึงใช้เวลาในการทอมากตามไปด้วย น้ำหลอด ยังบอกอีกด้วยว่าการเริ่มทอนั้นจะเริ่ม ตั้งแต่การปั่นด้าย การคันด้าย การขึ้นลาย การเข้าหรี แล้วจึงเข้ากึ่ง ซึ่งต้องใช้เวลาประมาณ ๓-๔ วัน กว่า จะ เสร็จถึงจะเริ่มทำการทอผ้าได้

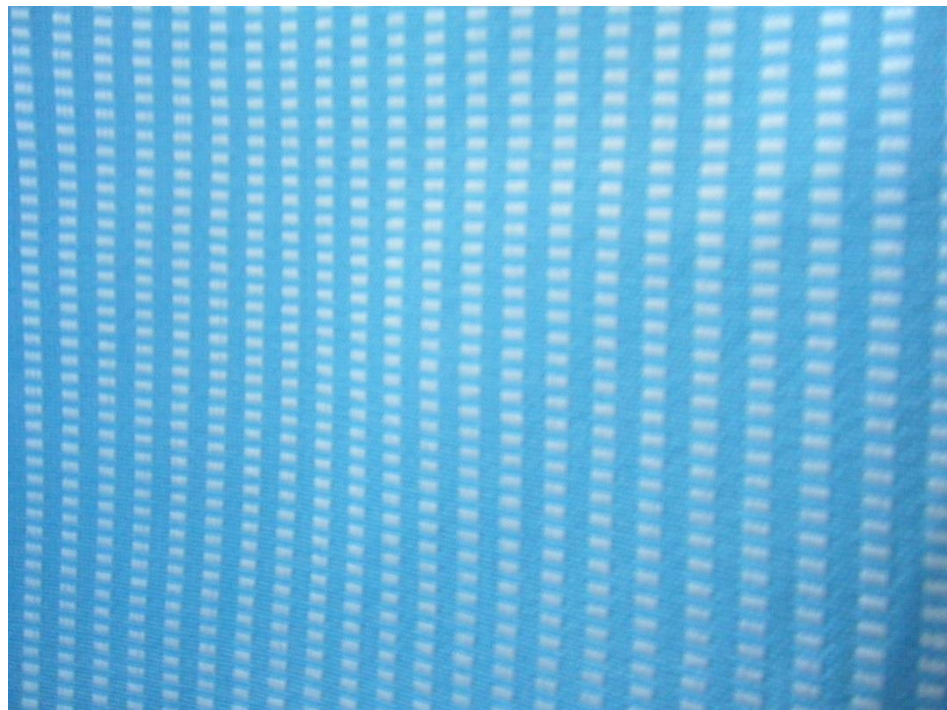
ภาพ คุณหลอด ชื่นขาว

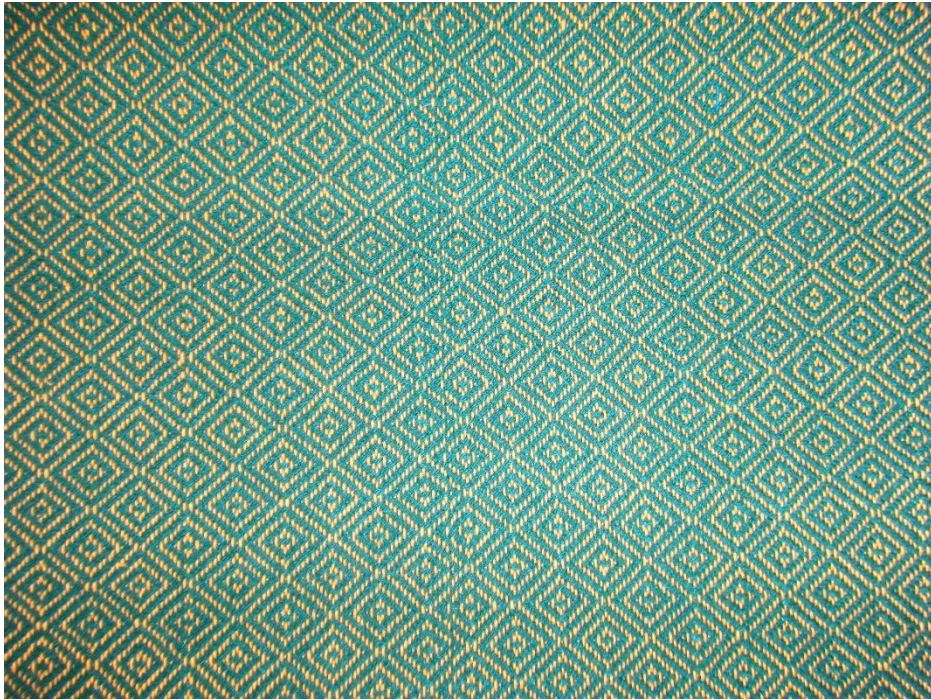
ภาพ ผ้าขาวม้า

ภาพ ผ้ามุกเครือเดียว (ชั้นเดียว)

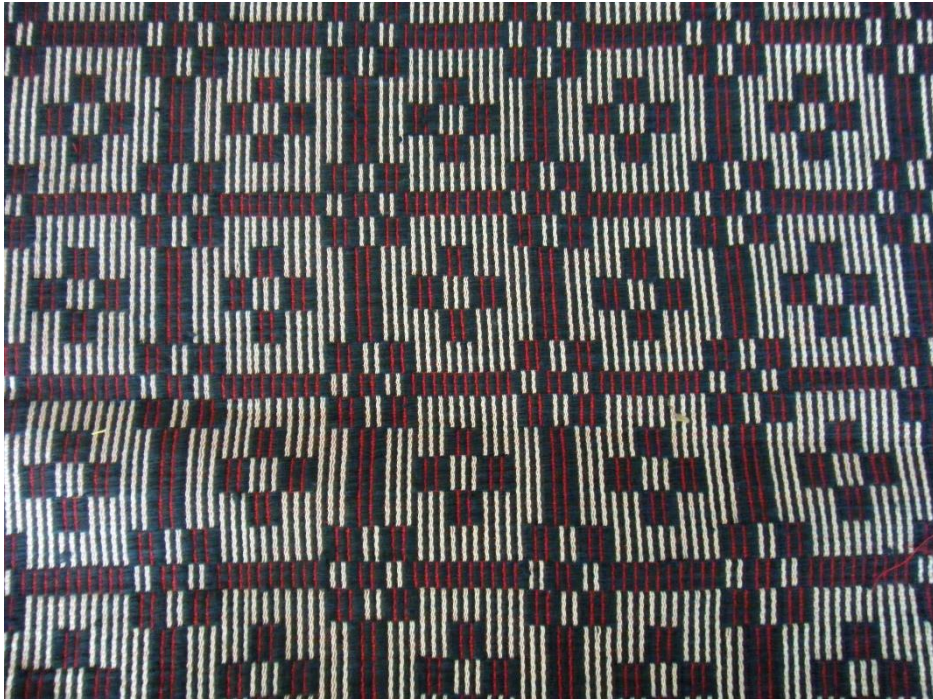
ภาพ ผ้ามุกสองเครือ (สองชั้น)

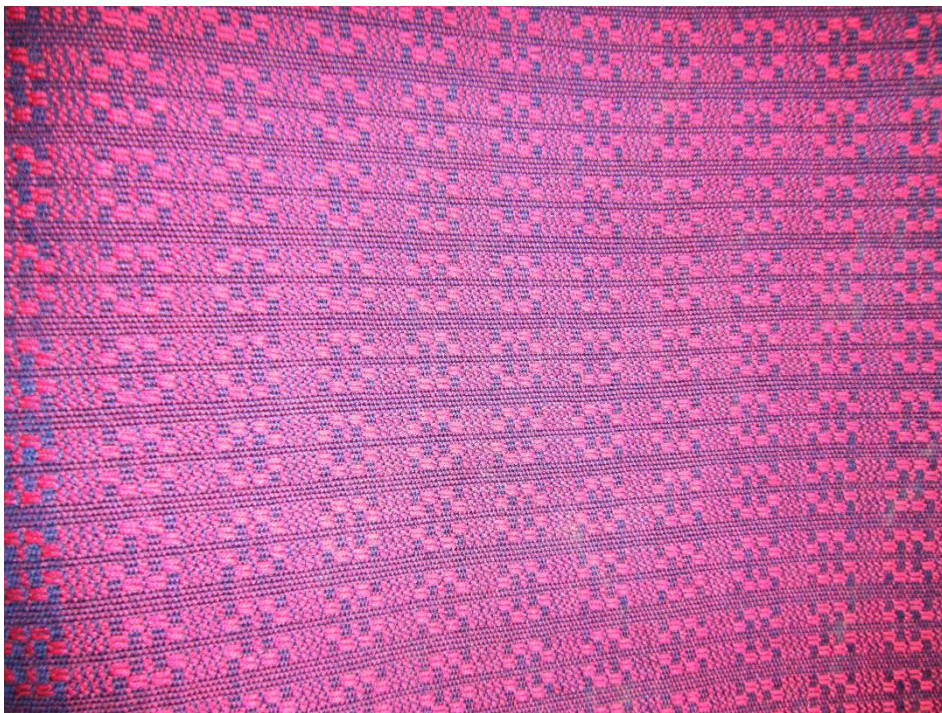
ภาพ ผ้าหมี่เสา

ภาพ ผ้าแพรวา

ภาพ ผ้ายกตราดอกจัน

ภาพ ผ้าลายดอกพิกุล

ภาพ ผ้าตราพริกไทย

ภาพ ผ้าขิดส่วัด

ภาพ ผ้าไหมโบราณ

รางวัลที่ได้รับ

๑. ได้รับรางวัลหมู่บ้าน OTOP Village Champion (OVC)
๒. ได้รับมาตรฐาน มผช.
๓. ได้รับรางวัลศิลปิน OTOP
๔. ได้รับรางวัลผ้าประจำจังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพ รางวัลที่ได้รับ

ภาพ รางวัลที่ได้รับในวันสตรีสากล

แหล่งจำหน่ายของผลิตภัณฑ์, ช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งภายในและต่างประเทศ

๑. ร้านค้าขายผลิตภัณฑ์ผ้ามุก บ้านเลขที่ ๑๕๙ หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านดัว อ.หล่มสัก เพชรบูรณ์
๒. ร้านจำหน่าย OTOP อำเภอหล่มสัก
๓. ออกร้านจำหน่ายในงานเทศกาลต่าง ๆ
๔. การจัดแสดงสินค้า OTOP สัญจร
๕. ประเพณีงานอุ้มพระดำน้ำ
๖. ประเพณีงานเส็งกลองล่องโคมไฟ ไหว้พ่อขุน
๗. งานแสดงสินค้า OTOP ที่อิมแพ็คเมืองทองธานี กรุงเทพฯ
๘. คณะทัศนศึกษาดูงานจากต่างประเทศ

ภาพ ร้านจำหน่ายผ้ามุก

ภาพ ร่วมจัดแสดงสินค้าในงานเทศกาลไหมไทย

ภาพ ภายในงานเทศกาลไหมไทย

ภาพ การจำหน่ายสินค้าในงานเทศกาลต่าง ๆ

ภาพ การจำหน่ายสินค้าในงาน OTOP สัญจร

ความสัมพันธ์กับชุมชน

ผ้าหมักจะเป็นผ้าประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์ให้คนทั้งในและนอกจังหวัดได้รับทราบ และคนส่วนใหญ่ก็นิยมนำผ้าหมักไปตัดเป็นชุดฟอร์มในแต่ละหน่วยงาน และใส่ในเทศกาลต่าง ๆ ทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าหมักเป็นที่ต้องการของคนส่วนใหญ่ ทำให้การผลิตผ้าหมักไม่ทันต่อความต้องการของลูกค้า จึงมีการขยายเครือข่ายไปยังชุมชนอื่นๆ ในตำบลบ้านดัวทั้ง ๑๒ หมู่ เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนอื่นที่มีฝีมือในการทอผ้าอยู่แล้ว ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และเมื่อมีผลกำไรของกลุ่ม จึงมี ส่วนในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็ง อย่างยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของชุมชน

คณะกรรมการ สมาชิก และผู้นำในหมู่บ้าน ได้มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ ร่วมแก้ไขปัญหาของกลุ่มอย่างต่อเนื่องมีการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มว่าจะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลาย และเป็นที่ต้องการของตลาดมีการกำหนดหลักสูตรการทอผ้าไว้ เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านตำบลบ้านดัวให้เป็นที่รู้จักและอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญหาย

ภาพ ร่วมงานบุญประเพณี

ภาพ ร่วมประเพณีแห่บุญบังไฟ

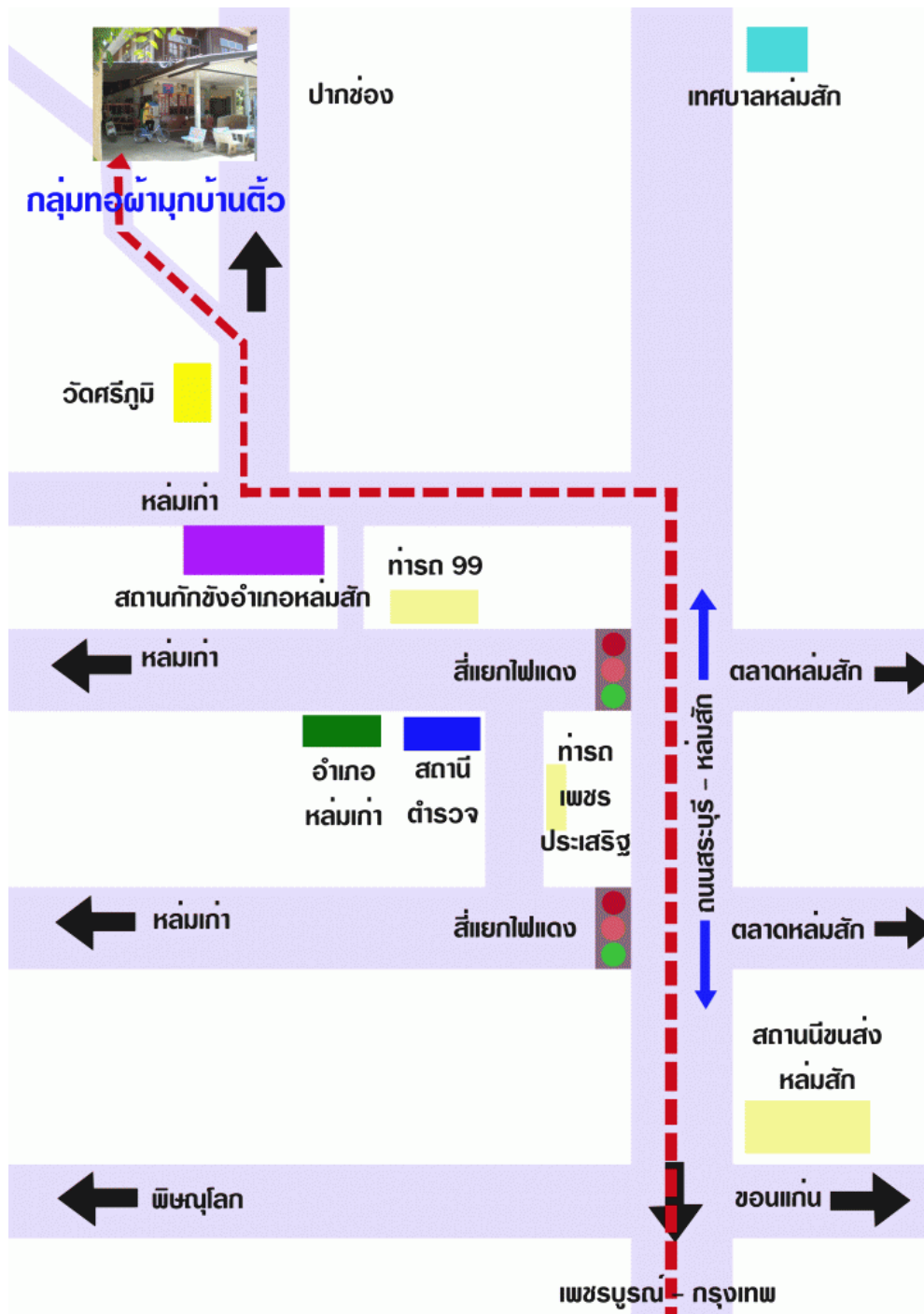

ภาพ ร่วมงานประเพณีกับชุมชน

ภาพ ร่วมงานแสดงแฟชั่นผ้าไทย

แผนที่กลุ่มทอผ้ามุกบ้านตัว

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศเพื่อการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

แนวทางการนำไปปฏิบัติใช้

๑. นำองค์ความรู้ เรื่อง ผ้ามุกบ้านตัว ตำบลบ้านตัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ได้แก่

- ๑) จัดทำเป็นรูปเล่มองค์ความรู้ สำหรับเผยแพร่ในห้องสมุดสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
- ๒) มีการเผยแพร่รูปเล่มองค์ความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบ E – Book ลงในเว็บไซต์ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

๒. นำองค์ความรู้ เรื่อง ผ้ามุกบ้านตัว ตำบลบ้านตัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ บูรณาการกับการเรียนการสอน รายวิชา HSPA๓๐๓ จริยธรรมสำหรับนักบริหาร (Ethics for Administration) โดยนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน (มคอ. ๓ หมวดที่ ๕) อยู่ในแผนการสอนสัปดาห์ที่ ๕ เรื่อง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งได้สอดแทรกและบูรณาการองค์ความรู้ดังกล่าว โดยการยกตัวอย่าง ว่าผู้บริหารในท้องถิ่นต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการให้ความสำคัญกับศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น กำหนดให้ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนสวมใส่ผ้ามุกทุกวันศุกร์ เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้จากการจำหน่ายผ้า และเพื่อความสวยงามและเกิดความมีเสน่ห์ของผ้าไทย

๓. นำองค์ความรู้ไปบูรณาการกับโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชน Soft Power บนฐานอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ Soft Power ที่นำอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เป็นสินค้า โดยการนำลวดลายผ้ามุกที่มีความเป็นอัตลักษณ์ชุมชนบ้านตัว ตำบลบ้านตัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ชุดผ้าไทย กระเป๋า เป็นต้น

๔. การเผยแพร่องค์ความรู้ ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการประชาสัมพันธ์ เรื่อง ผ้าพื้นถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนเกิดรายได้และเป็นการร่วมอนุรักษ์ พื้นฟู การทอผ้าให้กับพื้นถิ่นกลับมางดงามอีกครั้ง

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการลงพื้นที่ ทบทวน ข้อมูลให้ครบถ้วนทุกอำเภอในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ใช้ศึกษาหาความรู้ สืบต่อจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

บรรณานุกรม

เอกสารอ้างอิง

ชาญชัย สุขสกุล และคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การสร้างแรงดึงดูดใจให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอในจังหวัดเพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ๒๕๕๐.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ สภาวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ .ของดีเมืองเพชรบูรณ์ เล่ม ๑. สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. พ.ศ. ๒๕๓๙.

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์. รายงานการวิจัย โครงการสำรวจลายผ้าทอขัดและมัดหมี่ จังหวัดเพชรบูรณ์. สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. พ.ศ. ๒๕๕๐.

ศูนย์สารสนเทศเพื่อการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. ผ้าผูกสุดยอดผลิตภัณฑ์ ๔ ดาว จากอำเภอหล่มสัก. Moobanthai.com.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์. หนังสือชุด ภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยีท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่มที่ ๑ “ผ้าทอพื้นเมืองเพชรบูรณ์”. กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ.

หน่วยอนุรักษ์ศิลปกรรม จังหวัดเพชรบูรณ์. สมบัติเมืองเพชรบูรณ์ เล่ม ๓. สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. ๒๕๕๖.

บุคคลอ้างอิง

ปลอด ชันขาว. (๒๕๖๗). อายุ ๗๐ ปี บ้านเลขที่ ๑๖๐ หมู่ ๓ ตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก

จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๑๔ มีนาคม.

พรเพ็ชร พักไทย. (๒๕๖๗). อายุ ๔๗ ปี บ้านเลขที่ ๑๖๖ หมู่ ๓ ตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก

จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๑๔ มีนาคม.

ขอขอบพระคุณหน่วยงานที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล

๑. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบูรณ์

๒. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดัว หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาคผนวก

รายละเอียดรายวิชา (มคอ. ๓) ที่ใช้บูรณาการ

รายละเอียดของรายวิชา (มคอ.๓)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

หมวดที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไป

1. รหัสและชื่อรายวิชา	HSPA303 จริยธรรมสำหรับนักบริหาร (Ethics for Administration)
2. จำนวนหน่วยกิต	3 (3-0-6)
3. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา	หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
4. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน	อาจารย์ ดร. ศุคติ คำมี อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน
5. ภาคการศึกษา/ชั้นปีที่เรียน	ภาคการศึกษา 1/2567
6. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite)	ไม่มี
7. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites)	ไม่มี
8. สถานที่เรียน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
9. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด	1 มิถุนายน 2567

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

2. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

หมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ

1. คำอธิบายของรายวิชา

หมวดวิชาเฉพาะ วิชาแกน

HSPA๔๐๖ จริยธรรมสำหรับนักบริหาร

๓(๓-๐-๖)

Ethics for Administrator

ศึกษาแนวคิด ที่มา ความหมายของจริยธรรม หลักการ อุดมการณ์ และเหตุผลที่ต้องมีจริยธรรม หลักจริยธรรม จริยศาสตร์ เกี่ยวกับการบริหาร คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ สำหรับนักบริหาร ทั้งในภาครัฐและเอกชน วิธีการสร้างจริยธรรมในองค์กร เน้นจริยธรรมของผู้บริหาร และจริยธรรมของพนักงานรวมทั้งศึกษาถึงวิธีสร้างขวัญและกำลังใจ และการลงโทษที่เหมาะสมแก่ผู้ได้บังคับบัญชา และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาองค์กร

Study principle, ideology and moral for administrators both in public and private sectors including the study of the morale and motivation oriented promotion approach, and appropriate punishment for subordinates.

2. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

หน่วยกิต	จำนวนชั่วโมงต่อภาคการศึกษา			
	บรรยาย	การฝึกปฏิบัติ/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง	สอนเสริม
3(3-0-6)	45 ชั่วโมง ต่อภาค การศึกษา	ไม่มีการฝึกปฏิบัติ	3-5 ชั่วโมงต่อ สัปดาห์	ตามความ ต้องการของ นักศึกษา

3. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล

ตารางการให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล

รายวิชา	อาจารย์ ผู้สอน	วัน-เวลา ให้ คำปรึกษา	สถานที่ หรือ หมายเลข ห้อง ผู้สอน	หมายเลข โทรศัพท์ ผู้สอน	ที่อยู่ของ E-mail ผู้สอน	รวมจำนวน ชั่วโมงต่อ สัปดาห์ ที่ให้ คำปรึกษา
จริยธรรม สำหรับนัก บริหาร	อ.ดร.ศุติ คำมี	วันพุธ 13.00- 16.00 น.	ห้อง 8/1408	064- 0326543	Sadudee355@hotmail.com	3 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์

หมวดที่ 4 การพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

1.1 ผลการเรียนรู้	1.2 กลยุทธ์/วิธีการสอน	1.3 กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
1 มีความเสียสละ มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต 2 มีความรับผิดชอบ มีวินัย ตรงต่อเวลา 3 มีภาวะผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี รู้จักการทำงานเป็นทีม 4 เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ขยันหมั่นเพียร อดทน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5 เคารพกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรและสังคม มีจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ รักษาความลับขององค์กร	1 การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2 สอน คุณธรรม จริยธรรม แทรกในเนื้อหา 3 มีกิจกรรมส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม 4 นำเหตุการณ์ที่ผู้เรียนสนใจ มาให้ผู้เรียนฝึกฝนการคิดวิเคราะห์และหาทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง 5 ให้ผู้เรียนฝึกฝนการทำงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	1 ใช้แบบสอบถามมาตรฐานที่วัดคุณธรรม จริยธรรม ให้นักศึกษาประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2 สัมภาษณ์เพื่อนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา ในเรื่องความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ 3 ประเมินโดยสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออก โดยมีการบันทึกคะแนนระหว่างการเรียนการสอน 4 ประเมินโดยสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออก โดยมีการบันทึกคะแนนระหว่างการเรียนการสอน 5 ประเมินโดยสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออก โดยมีการบันทึกคะแนนระหว่างการเรียนการสอน

2. ด้านความรู้

2.1 ผลการเรียนรู้	2.2 กลยุทธ์/วิธีการสอน	2.3 กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
1 นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีที่สำคัญ 2 นักศึกษามีทักษะทางปัญญา นำความรู้มาใช้ในการสังคมในประเด็นที่เหมาะสม 3 นักศึกษามีทักษะในการวิเคราะห์ การสื่อสาร รวมทั้งการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม 4 นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้ที่ได้ศึกษากับความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการและปฏิบัติ	1 บรรยาย อภิปราย การทำงานกลุ่ม การนำเสนอ รายงาน การวิเคราะห์กรณีศึกษา และมอบหมายงานให้ค้นคว้า 2 บอกถึงแหล่งข้อมูลเพื่อให้ นักศึกษาได้ค้นคว้าข้อมูล สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3 จัดประชุมแบ่งงาน ติดตามงาน เป็นระยะเวลาที่กำหนด หรือตามความเหมาะสม	1 ประเมินจากทดสอบย่อย สอบกลางภาค สอบปลายภาค ด้วยข้อสอบที่เน้นการวัดหลักการและทฤษฎี 2 ประเมินผลจากผลงานที่ได้รับมอบหมาย ตามหัวข้อที่กำหนด โดยอ้างอิงทฤษฎีในวิชาที่เกี่ยวข้อง 3 ประเมินจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการได้รับการยอมรับจากเพื่อนของนักศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

5 นักศึกษาเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง	4 จัดทำรายงานผล วิเคราะห์ความต้องการ และนำเสนอ 5 เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้	
---	---	--

3. ด้านทักษะทางปัญญา

3.1 ผลการเรียนรู้	3.2 กลยุทธ์/วิธีการสอน	3.3 กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
1 สามารถบูรณาการความรู้ในศาสตร์ต่างๆให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมส่วนรวม	1 มอบหมายโจทย์ปัญหา ให้ฝึกการค้นคว้าหาความต้องการ และวิเคราะห์ผลความต้องการ	1 ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมจากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้อง 2 ประเมินจากข้อมูลที่ได้รับจากที่นักศึกษาไปสัมภาษณ์ 3 ประเมินจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้อง
2 ความสามารถในการสืบค้น ศึกษา และประเมินสารสนเทศ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา	2 จัดทำรายงานผลวิเคราะห์ความต้องการ และนำเสนอ	
3 ความสามารถรวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ และสรุปประเด็นปัญหา	3 ประชุมร่วมกันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษา	
4 ความสามารถประยุกต์ความรู้และทักษะการวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสม	4 มอบหมายโจทย์ปัญหา ด้านทฤษฎีองค์การให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้า	
5 สามารถนำความรู้ไปเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อทำความเข้าใจและสร้างสรรค์สังคม	5 การนำเสนอด้านการจัดทำรายงานและการนำเสนอร่วมกัน	

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

4.1 ผลการเรียนรู้	4.2 กลยุทธ์/วิธีการสอน	4.3 กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
1 สามารถให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ในกลุ่มทั้งในบทบาทของผู้นำหรือในบทบาทของผู้ร่วมทีมทำงาน 2 สามารถใช้ความรู้ในศาสตร์มาชี้นำสังคมในประเด็นที่เหมาะสม 3 มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองและรับผิดชอบงานในกลุ่ม 4 สามารถเป็นผู้ริเริ่มแสดงประเด็นในการแก้ไขสถานการณ์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม พร้อมทั้งแสดงจุดยืนอย่างพอเหมาะทั้งของตนเองและของกลุ่ม 5 มีความรับผิดชอบการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของตนเองและทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง 6 สามารถวางตัวในตำแหน่งงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสม 7 กล้าแสดงความคิดเห็นในขอบเขตของงานและภาระหน้าที่ 8 พัฒนาตนเองจากการเรียนรู้ด้วยตนเองและการฝึกอบรม หรือการสอบถามเพื่อนร่วมงาน	1 สร้างกิจกรรมสถานการณ์จำลองเหตุการณ์ เพื่อให้เกิดความรู้รัก สามัคคี พร้อมทำงานเป็นทีม 2 มอบหมายงานที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม 3 มีการแบ่งงานกันอย่างชัดเจน มอบหมายงานที่ต้องพูดคุย ประชุมร่วมกัน เพื่อมอบหมายงาน ติดตามงาน ประเมินผล	1 ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมจากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้อง 2 ประเมินจากข้อมูลที่ได้รับจากที่นักศึกษาไปสัมภาษณ์ 3 ประเมินจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้อง

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5.1 ผลการเรียนรู้	5.2 กลยุทธ์/วิธีการสอน	5.3 กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
1 ทักษะในการใช้เครื่องมือที่จำเป็นที่มีอยู่ ในปัจจุบันต่อการค้นคว้าและนำเสนองาน 2 ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งปากเปล่าและการเขียน เลือกใช้ รูปแบบของสื่อการนำเสนออย่าง เหมาะสม 3 ทักษะในการใช้สารสนเทศและ เทคโนโลยีสื่อสารอย่างเหมาะสม 4 ทักษะในการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ ซอฟต์แวร์ ในการสื่อสารเพื่อ สนับสนุนการทำงาน เช่น การโต้ตอบ แสดงความคิดเห็น ประสานการทำงาน การรับ-ส่งงาน การซักถามข้อสงสัย 5 สามารถใช้เทคโนโลยี หรือ อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้า หาข้อมูล ประกอบการทำงาน 6 สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาที่เหมาะสม และส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการ ทำงาน	1 มอบหมายงานผ่านระบบ เทคโนโลยี การใช้ทักษะด้าน เทคโนโลยี ในการนำเสนอ ข้อมูล 2 มอบหมายงานที่ต้องมีการ สื่อสารโดยใช้ภาษาทั้งไทยและ ต่างประเทศ ทั้งการพูด การ เขียน ในการประสานงาน 3 มอบหมายงานที่ต้องใช้ เทคโนโลยีในการแก้ปัญหา หรือนำเสนองาน	1 ประเมินจากเอกสาร ที่นำเสนอ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็น สื่อ 2 ประเมินจากเอกสารที่เขียน เช่น E-Mail ที่ใช้สื่อสารเพื่อการทำงาน 3 ประเมินจากผลการแก้ปัญหา โดยเน้นความถูกต้องเหมาะสม

หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

สัปดาห์ที่	เนื้อหา	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	การวัดผล	อาจารย์ผู้สอน
๑	- แนะนำลักษณะวิชา - ขอบข่ายการเรียนรู้ - สำนวความคาดหวังของผู้เรียน - วางข้อตกลงรายวิชาร่วมกัน - แนะนำหนังสือ/เอกสารอ่านประกอบการสอน - กรอบแนวคิดสำหรับนักบริหารและจริยธรรมสำหรับนักบริหาร	๓	- แนะนำลักษณะวิชา - แผนการสอน,กิจกรรม- - การสอนและการประเมินผล - ความคาดหวังของนักศึกษา และข้อตกลงร่วมกัน		สดุดี คำมี
๒	- ความหมายของคุณธรรม - ความหมายของจริยธรรม - จริยศาสตร์ - ผู้บริหาร - นักบริหาร	๓	- การบรรยาย การตอบข้อซักถาม - กิจกรรมท้ายบท		สดุดี คำมี
๓	ผู้บริหารกับการมีคุณธรรม -พรหมวิหาร ๔ -อิทธิบาท ๔ -ธรรมอันทำให้งาม ๒ อย่าง -ผู้บริหารพึงรู้ธรรมะ ๒ อย่าง	๓	- การบรรยาย การตอบข้อซักถาม - กิจกรรมท้ายบท	แบบทดสอบการวัดความรู้	สดุดี คำมี
๔	บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร -บทบาทในฐานะที่เป็นผู้นำ -บทบาทระหว่างผู้บริหารด้วยกัน -บทบาทต่อผู้ใต้บังคับบัญชา	๓	ในการเรียนการสอนในสัปดาห์นี้ได้สอดแทรกบูรณาการองค์ความรู้เรื่องผ่านูกบ้านตัว อ.หล่มสักด้วย ก็คือผู้บริหารในท้องถิ่นต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่างๆของท้องถิ่นด้วย ไม่ว่าจะเป็นการให้ความสำคัญกับศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น	แบบทดสอบการวัดความรู้	สดุดี คำมี

			เช่น กำหนดให้ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนสวมใส่ผ้าขาวทุกวันศุกร์เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้จากการจำหน่ายผ้า และเพื่อความสวยงามและมีเสน่ห์ของผ้าไทย รวมไปถึงต้องสนับสนุนงบประมาณและกำหนดนโยบายเพื่อฟื้นฟูการทอผ้าพื้นถิ่นให้ฟื้นคืนกลับมาดังเดิมอีกครั้งหนึ่งด้วย เป็นต้น		
๕	ความรับผิดชอบของผู้บริหาร -ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง -ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ตามอำนาจหน้าที่ -ความรับผิดชอบต่อผู้ใต้บังคับบัญชา	๓	- การบรรยาย การตอบข้อซักถาม - กิจกรรมท้ายบท	แบบทดสอบ การวัดความรู้	สดีดี คำมี
๖	จรรยาบรรณของผู้บริหาร -จรรยาบรรณวิชาชีพ -ความหมายของจรรยาบรรณ -การประพฤติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	๓	- การบรรยาย การตอบข้อซักถาม - กิจกรรมท้ายบท	แบบทดสอบ การวัดความรู้	สดีดี คำมี
๗	ทฤษฎีทางการเมืองและจริยธรรมในการบริหาร	๓	- การบรรยาย การตอบข้อซักถาม - กิจกรรมท้ายบท	แบบทดสอบ การวัดความรู้	สดีดี คำมี
๘	-ผู้บริหารจะต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง -การประพฤติตนของผู้บริหาร	๓	- การบรรยาย การตอบข้อซักถาม - กิจกรรมท้ายบท	แบบทดสอบ การวัดความรู้	สดีดี คำมี
๙	ปัญหาของผู้บริหารเกี่ยวกับคุณธรรม -ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร -ปัญหาระหว่างผู้บริหารกับเพื่อนร่วมงาน	๓	- การบรรยาย การตอบข้อซักถาม กิจกรรมท้ายบท	แบบทดสอบ การวัดความรู้	สดีดี คำมี

	-ปัญหาระหว่างผู้บริหารด้วยกันเอง -ปัญหาระหว่างผู้บริหารกับบุคคลทั่วไป				
๑๐	การส่งเสริมและการพัฒนาคุณธรรม	๓	- การบรรยาย การตอบ ข้อซักถาม กิจกรรมท้ายบท	แบบทดสอบ การวัดความรู้	สดูดี คำมี
๑๑	ค่านิยมในการทำงาน	๓	- การบรรยาย การตอบ ข้อซักถาม กิจกรรมท้ายบท	แบบทดสอบ การวัดความรู้	สดูดี คำมี
๑๒	ผู้บริหารในอุดมคติที่ผู้ได้บังคับบัญชา ชอบ	๓	- การบรรยาย การตอบ ข้อซักถาม กิจกรรมท้ายบท	แบบทดสอบ การวัดความรู้	สดูดี คำมี
๑๓	แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม	๓	- การบรรยาย การตอบ ข้อซักถาม กิจกรรมท้ายบท	แบบทดสอบ การวัดความรู้	สดูดี คำมี
๑๔	การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงเพื่อพัฒนาองค์กร	๓	- การบรรยาย การตอบ ข้อซักถาม กิจกรรมท้ายบท	แบบทดสอบ การวัดความรู้	สดูดี คำมี
๑๕	ทบทวนบทเรียนที่เรียนมาทั้งหมดและ แนะนำการอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัว สอบปลายภาค	๓	- การบรรยาย การตอบ ข้อซักถาม กิจกรรมท้ายบท	แบบทดสอบ การวัดความรู้	สดูดี คำมี
๑๖	สอบปลายภาค				

2. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

กิจกรรม ที่	ผลการ เรียนรู้*	วิธีการประเมิน	สัปดาห์ที่ ประเมิน	สัดส่วนของ การประเมิน
1		ทดสอบย่อยครั้งที่ 1 สอบระหว่างภาค ทดสอบย่อยครั้งที่ 2 สอบปลายภาค	4 8 12 16	10% 20% 10% 40%
2		วิเคราะห์กรณีศึกษา ค้นคว้า การนำเสนอ รายงาน การทำงานกลุ่มและผลงาน	ตลอดภาค การศึกษา	20%

หมวดที่ 6 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

1. ตำราและเอกสารหลัก เอกสารประกอบการสอน วิชาจริยธรรมสำหรับนักบริหาร
2. เอกสารและข้อมูลแนะนำ ๑. สมาคมข้าราชการพลเรือนแห่งประเทศไทยและคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๔๐) เทคนิคในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพมหานคร. ๒. พระเมธีธรรมาภรณ์. (๒๕๔๑) คุณธรรมสำหรับนักบริหาร . โรงพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม. : กรุงเทพมหานคร.

หมวดที่ 7 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

1. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนักศึกษา

- การสนทนากลุ่มระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
- แบบประเมินผู้สอน และแบบประเมินรายวิชา

2. กลยุทธ์การประเมินการสอน

- การสังเกตการณ์สอนของผู้ร่วมทีมการสอน
- ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา
- การทวนสอบผลประเมินการเรียนรู้

3. การปรับปรุงการสอน

- สัมมนาการจัดการเรียนการสอน
- การวิจัยในและนอกชั้นเรียน

4. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชา

- การทวนสอบการให้คะแนนจากการสุ่มตรวจผลงานของนักศึกษาโดยอาจารย์ผู้สอน
- มีการตั้งคณะกรรมการในสาขาวิชา ตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยตรวจสอบข้อสอบ รายงาน วิธีการให้คะแนนสอบ และการให้คะแนนพฤติกรรม

5. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

- ปรับปรุงรายวิชาทุก 3 ปี หรือตามข้อเสนอแนะและผลการทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ตามข้อ 4
- เปลี่ยนหรือสลับอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้นักศึกษามีมุมมองในเรื่องการประยุกต์ความรู้นี้กับปัญหาที่มาจากงานวิจัยของอาจารย์ท่านอื่น ๆ

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์